

Izgradjivanje Airlie sporazuma

Author: [IWPR Balkans](#)

Airlie sporazum koji su potpisali kosovski Albanci i predstavnici Srba uliva nadu u pomirenje. A to samo njegovi ucesnici mogu da ostvare.

Oko cetredesetak srpskih i albanskih predstavnika okupljenoh u kuci Airlie izvan Washingtona u julu postigli su izvestan napredak. Ovaj sastanak pod pokroviteljstvom Instituta za mir Sjedinjenih Drzava (USIP) doveo je do zajednickog sporazuma koji je pohvalio generalni sekretar NATO, George Robertson kao "jedan vazan korak ka pomirenju".

Kosovski pravoslavni vladika Artemije, jedan od ucesnika, nazvao je konacno saopstenje prvim pozitivnim dokumentom izmedju Srba i Albanaca u poslednjih sto godina.

Medjutim, sta je zaista postignuto? I kakvi se konkretni rezultati mogu ocekivati?

Deklaracija Airlie sigurno ne resava fundamentalni problem - buduci status Kosova. Ali, to se nije nalazilo na dnevnom redu (pogledajte: http://www.usip.org/oc/events/airlie_declaration.html)

Srpski predstavnici, iako su samo oni umereni doputovali u Airlie, zele da Kosovo ostane deo Srbije. Albanci zele da Kosovo bude nezavisno. Nije ucinjen napor da se premosti ovaj jaz u Airlieu. Ovakvi pokusaji bili bi uzaludni.

Ono cemu su ucesnici, 26 Albanaca i 14 Srba, tezili jeste da se identifikuju ogranicene sfere zajednickih interesa. USIP je postavio pocetni dnevni red: jedna radna grupa bavila se pitanjem izbora, medija i civilnog drustva, a druga bezbednoscu, povratkom raseljenih lica i izbeglica i lokalnim vlastima.

Medjutim, ucesnici su upuceni da izmene dnevni red i obezbede sadrzinu koja bi odgovarala njihovim interesima. Nijedan nacrt sporazuma nije bio pripreman unapred, nije bilo jasno da li bi takav sporazum bio moguc ili pozeljan.

Ucesnici, razmesteni po alfabetskom redu, govorili su kao pojedinci na sastancima, iako je bilo dosta konsultacija medjuetnicke i unutrasnje prirode u hodnicima. Amerikanci koji su presedavali ovom skupu, dali su ton i pokretali diskusiju, ali ucesnici su odabirali probleme o kojima su raspravljali i razmatrali sta da se radi.

Nekadasnji lider Oslobojilacke vojske Kosova (OVK) predlozio je "Dan protiv nasilja" koji bi otvorio "Kampanju protiv nasilja" koju je predlozio jedan njegov albanski kolega. Jedan srpski lider jasno je stavio do znanja da Srbi nece uestvovati na izborima, ali ce uestvovati u lokalnoj vlasti ukoliko im se pruzi mogucnost. Jos jedan predstavnik je insistirao da se prizna pravo povratka.

Osnovna pogodba izgledala je ovako: Albanci, uvidevsi da nasilje protiv Srba skodi njihovim izgledima za nezavisnost i da moze voditi teritorijalnoj podeli, rekli su da prihvataju reintegraciju Srba. Srbi, u zelji da odrze veze sa svim delovima Kosova i nadajuci se da ce ono ostati deo Srbije, zahtevali su zastitu.

Dok su radne grupe ostvarile znacajan napredak, odobravanje konacnog dokumenta nije bilo lako postici zbog dva razloga. Ucesnici su neminovno pretresali svaku rec i frazu trazeci naznake koje bi se odnosile na

pitanje konacnog statusa Kosova, iako ovo pitanje nije bilo na dnevnom redu. Pored toga, osecao se ogroman teret nedavnog sukoba koji se tesko obrusio na mnoge ucesnike.

Drugi problem bio je dublji. Pretresalo se do detalja pitanja krivice, odgovornosti. Medjutim, nekim ucesnicima trebalo je vise vremena i prostora za svedocenje o sukobu i detaljno opisivanje nepravde koja im je naneta.

U poslednjem trenutku doslo je do pobune koja je dovela do ostrih reci o pretrpljenim patnjama.

"Primenjivanje" Airlie deklaracije nece se desiti automatski. Mnogi su dovodili u pitanje iskrene namere ucesnika. O tome se dosta diskutovalo u kuci Airlie i organizatori su vise puta podsecali ucesnike da u Deklaraciju ne ukljucuju stvari koje ne nameravaju da primene. Sledece nedelje zajednicke misije US departmenta i USIP planiraju da posete Kosovo, da bi se podstakle naknadne aktivnosti.

Kriticni prvi korak bila je kampanja protiv nasilja koju Albanci vide kao nacin poboljsanja njihovog demokratskog kredibiliteta, a Srbi vide kao test da li Albanci zaista zele reintegraciju. Ukoliko ucesnici pokrenu ovu akciju uz zvuke fanfare pre pocetka izbora i smire medjuetnicke odnose, moglo bi doci do poboljsanja.

Na isti nacin, uspesno sprovedeni izbori i ucesce imenovanih predstavnika Srba u opstinskom vecu stvorili bi institucije koje su potrebne za multietnicko upravljanje. Ovo su dva kriticka testa: da li ce Albanci sprovesti kampanju protiv nasilja? I da li ce se Srbi pridruziti misiji Ujedinjenih Nacija, UNMIK, vladajucoj strukturi na opstinskom nivou?

Planiranje primene Deklaracije jos uvek je u preliminarnoj fazi, ali i americka kancelarija u Pristini i UNMIK nameravaju da je nadgledaju. Donacija Waitt fondacije u vidu laptop kompjutera svim ucesnicima ima za cilj da omoguci nacin za medjusobno komuniciranje i da se potpomogne izgradnja mreze za nastavak dijaloga.

USIP planira da pruzi podrsku ovoj virtuelnoj diplomatiji zajedno za svim ostalim naporima na koje poziva ova Deklaracija.

Verovatno ce doci do novih susreta, iako jos nije odluceno o tome ko ce se susreti, kada i gde.

Daniel Serwer je direktor inicijative za Balkan, americkog Instituta za mir i bio je izvrsni direktor na sastanku u kuci Airlie i predsedavajući druge radne grupe. U ovom clanku izlaze svoja licna zapazanja.

Location: Kosovo

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/izgradjivanje-airlie-sporazuma>